

Aleksander Jeločnik

DVE NAJDBI SREDNJEVEŠKIH NOVCEV

Po zadnji vojni je uspelo Numizmatičnemu kabinetu Narodnega muzeja rešiti sedem numizmatičnih najdb. Od teh je ena rimska, pet je srednjeveških, ena pa novoveška. Za kratko razdobje nekaj let, v katerih so bile vse najdbe pridobljene, izreden uspeh, ki ga je po eni strani treba pripisovati končno oživiljenemu interesu za numizmatiko s strani vodstva Narodnega muzeja, po drugi pa dobri sreči, ki pri odkrivanju najdb igra vedno odločilno vlogo. Kratek pregled najdb naj prikaže njih vsebino in pomembnost.

Najdba rimskih novcev iz Vanganela pri Kopru prinaša okrog 5000 bakrenih novcev iz dobe državljanskih vojn po odstopu cesarja Dioklecijana. Srednjeveška najdba iz Radeč pri Zidanem mostu vsebuje 130 graških in breških pfenigov iz konca 13. stoletja. Najdba oglejcev in beneških grošev iz Dolenje vasi pri Ribnici prinaša 209 novcev, najdba oglejcev in beneškega drobiža z Vrh Trebnjega pa 107 novcev. Obe najdbi sta iz začetka 14. stoletja. Iz Gaberja pri Velikih Laščah izvira najdba okrog 700 dunajskih, graških in bavarških pfenigov s tremi novci celjskih grofov iz druge polovice 15. stoletja. V začetek 16. stoletja sega najdba preko 6000 dunajskih, graških in južnonemških pfenigov iz Grabrovca pri Metliki. Končno še najdba 105 novcev Leopolda I. iz Čentibe pri Dolenji Lendavi, ki je bila zakopana leta 1702.

Po času in strukturi sta si najbolj sorodni najdbi iz Dolenje vasi in Vrh Trebnjega, zato ju kot prvi skupno objavljamo.

Dolenja vas pri Ribnici

Leta 1945 je posestnik Kromar Karel iz Dolenje vasi pri Ribnici naletel pri kopanju na dvorišču med hišo in gospodarskim poslopjem v globini 40 cm na pločevinast zabojček, poln novcev. Pet let kasneje je prinesla njegova nečakinja nekaj novcev iz te najdbe pokazat svojemu profesorju zgodovine na učiteljsiše. Profesor je o najdbi obvestil Narodni muzej. Takojšnji obisk numizmatika v Dolenji vasi je bil kljub petletni zakasnitvi še vedno uspešen. Posestnik Kromar je muzeju rade volje odstopil preostali del najdbe. Izrazil pa je obžalovanje, da ni prej vedel, kakšen pomen imajo novci, zato je dopustil, da so večino otroci raznesli in pogubili. Po njegovi sodbi

jih je bilo najmanj petkrat toliko kot v preostalem delu, ki šteje 209 novcev v skupni teži 242.08 g. Najdba je potemtakem prvotno vsebovala vsaj tisoč novcev. Novci so v splošnem odlično ohranjeni, čeprav so bili prevlečeni z zelenim volkom, ki ga je mal kemični poseg lepo odstranil.

Vsi novci v sledečem opisu so srebrni. Oglejci (Oglej, Trst, Gorica) so skledasti denarji s premerom 21—22 mm. Beneški novci so groši (grosso) z enakim premerom kot oglejci. Teža posameznih novcev je navedena v gramih. Številke v oglatih oklepajih pod tekočimi številkami naznačujejo skupno število novcev enega tipa. Pri vsakem novcu je citirana najbližja varianta po CNI.¹

OGLEJSKI PATRIARHI

Gregor di Montelongo

1251—1269

1—2. Av. • GREGORI' • • ELECTVS •

[4]

znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju stoječi prelat z dalmatiko, v obeh rokah drži na prsih s krogلامي okrašeno odprto knjigo. Med stopali pika.

Rv. • CIVITA ∞ A • • QVILEGIA •

znotraj bisernega kroga; v polju dva stoječa lika: desni z mitro v škofovskem oblačilu (sv. Mohor) daje patriarhski križ levemu (Gregor), ki je golov glav kot na Av. Oba držita v prosti roki knjigo. Med stopali svetnika pika.

T 1.00, 0.94; CNI 2 var. Tab. I, 1.

3. Av. • GREGORI' • • ELECTV ∞ •

kot prejšnji; brez pike.

Rv. CIVITA ∞ A QVILEGIA

kot zgoraj; ob levi nogi patriarha pika.

T 0.99; CNI 2 var.

4. Av. • GRÉGORI' • • ELECTVS

kot prejšnji.

¹ Corpus Nummorum Italicorum, Volume IV., Lombardia (zecche minori), Ulrico Hoepli, Milano, 1913 (za Mantovo in Brescia); Corpus Nummorum Italicorum, Volume VI., Veneto (zecche minori), Ulrico Hoepli, Milano 1922 (za Oglej, Trst, Gorico, Padova in Trento); Corpus Nummorum Italicorum, Volume VII., Veneto (Venezia — Parte I.), Ulrico Hoepli, Milano 1915 (za Benetke).

Rv. CIVITA∞A QVILEGIA

kot zgoraj, brez pike.

T 0.97; CNI 2 var.

5. **Av. •GRCGORI'• •ELECTV∞**

[5]

znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju stoječi lik prelata v dalmatiki in s čepico, z obema rokama drži na prsih knjigo s petimi okrasnimi okovi.

Rv. ✕ CIVITA∞AQVILEGIA

v dvojnem bisernem krogu; v polju lilijski iznad listov se na obeh straneh dviga stebelce s trlistnim cvetom.

T 1.06; CNI 9 var. (Tab. I, 2.)²

6—8. **Av. •GREGORI'• •ELECTV∞•**

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.

T 1.10, 0.98, 0.97; CNI 12 var.

9. **Av. •GREGORI'• ELECTVS**

kot prejšnji, knjiga je odprta.

Rv. ✕ CIVITIA∞AQVILEGIA

kot zgoraj.

T 1.00; CNI —.

10—16. **Av. •GREGO RIV'•PA•**

[8]

v dvojnem bisernem krogu; v polju sedeči patriarh z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo s petimi okrasnimi okovi.

Rv. •AQVI LEGIA•

znotraj bisernega kroga; v polju lilijski kot zgoraj, samo s širšimi listi in obdana od štirih peterolistnih rozet.

T 1.10, 1.05, 1.03, 1.02 (2 ×), 0.98, 0.93; CNI 13.

17. **Av. •GREGO RIV'PA**

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.

T 1.01; CNI 13 var. Tab. I, 3.

² Številka posnetka v oklepaju se nanaša samo na tip upodobljenega novca, ne na varianto.

18. Av. GREGO RIV'•PA
[10] znotraj bisernega kroga; v polju patriarh kot prej.
Rv. ••AQVI•LEGIA••
znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju orel z
razprostrtimi krili z glavo obrnjeno na desno.
T 1.01, CNI 17 var.
19. Av. GREGO RIV'•PA•
kot prejšnji.
Rv. ••AQVI LEGIA••
kot zgoraj.
T 0.95, CNI 18.
- 20—23. Av. •GREGO RIV'•PA•
kot prejšnji.
Rv. Vse kot zgoraj.
T 1.08, 1.02 (2 ×), 1.01; CNI 20 var. Tab. I, 4.
24. Av. •GREGO• RIV'•PA•
kot prejšnji.
Rv. •AQVI LEGIA••
kot zgoraj.
T 0.94, CNI 20 var.
25. Av. •GREGO RIV'•PA•
kot prejšnji.
Rv. ••AQVIL EGIA••
kot zgoraj.
T 1.10; CNI 23.
26. Av. •GREGO• •RIV'•PA•
kot prejšnji.
Rv. ••AQVI LEGIA••
kot zgoraj.
T 1.00; CNI 25.

27. Av. •GREGO• RIV'•PA•

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.

T 0.98; CNI 25 var.

28—29. Av. GREGO RIV'•PA•

[3] znotraj dvojnega bisernega kroga; patriarh kot na prejšnjem.

Rv. •AQVI LEGIA

znotraj bisernega kroga; v polju med štirimi preluknjanimi šesterokrakimi zvezdami velik križ, katerega ramena so lahno usločena in se končujejo v dveh kroglicah; spodnje rame ima koničast podaljšek, v kotih križa štiri triperesne deteljice.

T 1.10, 1.04; CNI 34 var.

30. Av. •GREGO RIV'PA•

kot prejšnji.

Rv. •AQVI LEGIA•

kot zgoraj.

T 0.99; CNI 35 var. Tab. I, 5.

Rajmund della Torre

1273—1298

31—50. Av. (z desne) RAIMV IDV'PA

[24] znotraj bisernega kroga; v polju sedeči patriarh z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo.

Rv. AQV ILE GEN SIS

znotraj bisernega kroga; polje in legendo deli križ, v prvi in drugi četrtini križa ključ, v tretji in četrti stolp z zobčastim nadzidkom.

T 1.14, 1.11 (2 ×), 1.09 (2 ×), 1.08 (2 ×), 1.07, 1.06, 1.05, 1.04 (2 ×), 0.99 (2 ×), 0.96, 0.95 (2 ×), 0.90, 0.89, 0.84; CNI 1. Tab. I, 6.

51—53. Av. RAIIV IDV'PA

kot prejšnji.

- Rv. AQV ILE GEN SIS
kot zgoraj.
T 1.04, 1.01 (2 ×); CNI 1 var.
54. Av. RAIMV NDV'PA
kot prejšnji.
- Rv. AQV ILE GEN • SII
kot zgoraj.
T 1.09; CNI 1 var.
- 55—59. Av. RAIMV NDV'PA
[7] kot prejšnji.
- Rv. ✱ AQVILEGENSIS
v dvojnem bisernem krogu; v polju dvoje pre-
križanih, spodaj razcepljenih palic, ki se zgoraj
končujeta v dvoje lilij.
T 1.17, 1.12, 1.10, 1.09, 1.07; CNI 5. Tab. I, 7.
60. Av. Vse kot prej.
- Rv. + AQVILEGENSIS
kot zgoraj.
T 1.14; CNI 5 var.
61. Av. RAIMV NDV'PA •
kot prejšnji.
- Rv. Vse kot zgoraj.
T 1.15; CNI 6 var.
- 62—63. Av. × RAIMO × NDV'PA ×
[3] znotraj bisernega kroga; v polju sedeča Madona
z nimbom, v levi roki drži na levem kolenu dete
s križnim nimbom.
- Rv. × AQVILE × × GEN SIS ×
znotraj bisernega kroga; v polju orel z razpetimi
krili, glavo ima obrnjeno na levo, rep se končuje
v lilijo.
T 1.19, 1.03; CNI 7 var. Tab. I, 8.
64. Av. Vse kot prej.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Rv. **AQVILE × × GENESIS ×**

T 1.07; CNI 7 var.

65—73. Av. • **RAIMO NDV'PA •**

[12]

znotraj bisernega kroga; v polju sedeči patriarh z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo s petimi okrasnimi okovi.

Rv. • **AQVILE GENESIS •**

znotraj bisernega kroga; v polju stolp z zobčastim nadzidkom.

T 1.21, 1.09, 1.08, 1.01, 0.98 (3 ×), 0.97, 0.95; CNI 10. Tab. I, 9.

74—75. Av. **RAIMO NDV'PA**

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.

T 1.05, 0.87; CNI 11.

76. Av. • **RAIMO NDV'PA •**

kot prejšnji.

Rv. **AQVILE GENESIS**

kot zgoraj.

T 0.87; CNI 10 var.

Peter Gerra

1299—1301

77—88. Av. ✥ **PETRVS • PATRA**

[31]

znotraj bisernega kroga; v polju na prestolu sedeči patriarh v plašču in z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo okrašeno z rozeto v sredi in štirimi okovi v oglih.

Rv. ✥ ✥ **AQVILE ✥ GENESIS ✥**

znotraj bisernega kroga; v polju orel z razprostrtimi krili, glavo obrača na levo, na prsih nosi grb v obliki ščita, nazobčan v pet delov.

T 1.16, 1.10 (2 ×), 1.08, 1.06, 1.05 (2 ×), 1.04, 1.02, 1.01, 0.99, 0.87; CNI 1 var. Tab. I, 10.

89—107. Av. ✱ P E T R V S • P A T R A

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.

T 1.17, 1.13, 1.12, 1.10 (2 ×), 1.09, 1.08 (2 ×), 1.07 (2 ×), 1.06, 1.04, 1.02, 1.01, 1.00, 0.98, 0.97, 0.93 (2 ×); CNI 1 var.

Ottobonus de' Razzi

1302—1315

108—130. Av. ★ O T O B O I V S • P A •

[35]

znotraj bisernega kroga; v polju na prestolu sedeči patriarh v plašču in z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo, na kateri je peterokraka zvezda.

Rv. • A Q V I L E G E N S I S

znotraj bisernega kroga; v polju tridelni grb srčaste oblike, v gornjem delu grba doprsje orla z razpetimi krili, v spodnjem na levi troje vodoravnih trakov, na desni diagonalni trak s tremi glavicami.

T 1.20, 1.16, 1.12, 1.11 (2 ×), 1.10, 1.09, 1.08 (2 ×), 1.07, 1.06 (3 ×), 1.05, 1.04 (4 ×), 1.03, 1.02, 1.01, 1.00, 0.98; CNI 5.

131—140. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. + A Q V I L E G E N S I S

kot zgoraj.

T 1.18, 1.12, 1.08, 1.06, 1.05 (2 ×), 1.04, 1.03, 0.96, 0.92; CNI 6 var. Tab. I, 11.

141—142. Av. Vse kot prej.

Rv. ★ A Q V I L E G E N S I S

kot zgoraj.

T 1.04, 0.97; CNI 5 var.

TRŽAŠKI ŠKOFJE
Sedisvakanca (Občina?)

1234

143—144. Av. ✱ CIVITA ∞ TERGE ∞ TVM

- [2] v dvojnem bisernem krogu; v polju pročelje stavbe s tremi stolpi in tremi vrati, srednji stolp nosi kupolo, stranska dva pa zobčaste nadzidke.

Rv. • SANTVS IVSTVS •

znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju stoječi svetnik z nimbom, v desnici drži palmovo vejico, v levici na prsih z okovjem okrašeno knjigo, na obeh straneh zvoniku podoben stolp, nad desnim šesterokraka zvezda.

T 1.07, 0.95; CNI 1. Tab. I, 12.

Ulrik de Portis

1234—1254

145. Av. VOLRI CV ∞ EP

- [3] znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju sedeči škof z mitro, v desnici drži škofovsko palico, v dvignjeni levici knjigo, okovano s petimi okrasnimi okovi.

Rv. ✱ CIVITA ∞ TCRGE ∞ TVM

v dvojnem bisernem krogu; v polju bandero, okrašeno ob straneh z resami, nosilni drog se na vrhu končuje v lilijast podaljšek, na vsaki strani šesterokraka zvezda.

T 1.10; CNI 15 var. Tab. II, 13.

146—147. Av. ✱ • VOLRI CVSE P •

kot prejšnji.

Rv. ✱ • CIVITA ∞ TERGE ∞ TVM •

kot zgoraj.

T 1.04, 1.03; CNI 17 var.

Arlongus de' Visgoni

1260—1282

148. Av. •ARLON• GVS•E•P•
 [1] znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju sedeči škof z mitro, v desnici drži škofovsko palico, v dvignjeni levici knjigo, okrašeno s petimi okovi.
- Rv. ✱ CIVITA ∞ TERGE ∞ TVM •
 v dvojnem bisernem krogu; v polju velikonočno jagnje z nimbom stopajoče levo, glava obrnjena desno, upognjena desna prednja noga drži križ.
 0.87; CNI 10. Tab. II, 15.
149. Av. ARLON GV ∞ •EP
 [12] kot prejšnji; knjiga je odprta.
- Rv. ✱ CIVITA ∞ TERGE ∞ TVM
 v dvojnem bisernem krogu; v polju proti desni obrnjen golob z razpetimi krili, v kljunu drži oljčno vejico.
 T 0.85; CNI 9 var.
- 150—159. Av. •ARLON GV ∞ •EP•
 kot prejšnji.
- Rv. Vse kot zgoraj.
 T 1.06, 1.04 (2 ×), 1.03 (2 ×), 0.97 (2 ×), 0.95, 0.91, 0.87; CNI 10. Tab. II, 15.
160. Av. •ARLON GV ∞ EP•
 kot prejšnji.
- Rv. Vse kot zgoraj.
 T 1.16; CNI 11.
- 161—166. Av. •ARLON GV ∞ •EP•
 [19] znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju škof kot na prejšnjih, knjiga je zaprta.
- Rv. ✱ CIVITA ∞ TERGE ∞ TVM
 v dvojnem bisernem krogu; v polju luna z navzgor obrnjenimi krajci, med krajci šesterokraka zvezda.
 T 1.07, 1.02, 1.00, 0.99, 0.96, 0.92; CNI 21. Tab. II, 17.

167—169. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj; med krajcem in zvezdo pika.
T 1.05, 1.03, 1.01; CNI 21 var.

170—174. Av. • ARLON • GV∞ • EP •

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj; brez pike.
T 1.07, 0.99, 0.92 (2 ×), 0.91; CNI 24.

175. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj; med krajcem in zvezdo pika.
T 1.06; CNI 24 var.

176. Av. • ARLON • •GV∞ • EP •

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj; brez pike.
T 1.03; CNI 24 var.

177. Av. • ARLON • GV∞ • EP •

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj; s piko.
T 1.05; CNI 21 var.

178—179. Av. ARLON GV∞ • EP •

kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.
T 1.16, 0.85; CNI 28 var.

180—181. Av. ° ARLONGVS ° EPISCOPIS °

[2] v dvojnem bisernem krogu; v polju doprsje svetega Justa s križnim nimbom, ki sega nad notranji krog; desnica blagoslavlja, levica drži na prsih zvitek.

Rv. (z leve spodaj) ° CIVITAS ° TERGESTV °

v dvojnem bisernem krogu; v polju trinadstropni tempelj, katerega osnova stoji na vnanjem krogu in seka notranjega, na vrhu templja okrogla kupola, nad njo križ.

T 1.11, 1.05; CNI 36. Tab. II, 18.

GORIŠKI GROFJE

Albert II.

1271—1304

182. Av. ✱ ALBERTVS ✱ COMES

[3] v dvojnem bisernem krogu; v polju na levo se vzpenjajoči lev, pod levom pika.

Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVONSE :

v dvojnem bisernem krogu; v polju roža s šestimi cvetnimi listi.

T 0.95; CNI 12 var. (Tab. II, 19.)

183. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVONSE

kot zgoraj.

T 0.99; CNI 12 var.

184. Av. Vse kot prejšnji; brez pike pod levom.

Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVONS :

kot zgoraj.

T 0.93; CNI 12 var.

KOSTANJEVICA

Přemysl Otakar II.

1270—1276

185. Av. OTH ΛCΛΘ

[1] znotraj črtkanega kroga; v polju velik križ, katerega spodnji krak se končuje v podstavek; gornji krak nadomešča orlel z razpetimi krili, glavo obrača na desno; v kotih spodnjega dela križa po ena lilijasta palica.

Rv. + LANDESTROSTLANDEO

v dvojnem bisernem krogu; v polju križ s štirimi lilijastimi palicami v kotih.

T 0.89. Premer 20/21. Tab. II, 21.

BENETKE

Iacopo Tiepolo

1229—1249

186. Av. •IA•TEV•PL'∴ SMVENETI

[1]

Bradati sv. Marko z nimbom stoji na desni obrnjen naprej, v levici drži knjigo, z desnico podaja zastavo bradatemu dožu, ki stoji na levi obrnjen naprej; vzdolž droga D||V||X||; dož je ogrnjen v plašč obšit z dragulji, v levici drži zvitek, z desnico opira prapor, katerega zastava s križem plapola na levo.

Rv. Kristus s križnim nimbom, sedeč na prestolu, na levo koleno naslanja knjigo, okrašeno s petimi biseri; ob straneh glave IC XC; pod levim komolcem pika.

T 1.89; CNI 10 var.

Ranieri Zeno

1253—1268

187. Av. •RA•GENO• •S•M•VENETI D||V||X||

[2]

Na desni stoječi sv. Marko podaja zastavo na levi stoječemu dožu.

Rv. Kristus na prestolu IC XC

T 2.16; CNI 1.

188. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Kot zgoraj; med stopali krožec.

T 1.97; CNI 24.

Lorenzo Tiepolo

1268—1275

189. Av. •LA•TEVPL'• •S•M•VENETI• D||V||X||

[2]

Na desni stoječi sv. Marko podaja zastavo na levi stoječemu dožu.

Rv. Kristus na prestolu IC XC; poleg desne noge trikotna pika.

T 2.11; CNI 6.

190. Av. •LA•TEVPL'• •S•M•VENETI D||V||X||
kot prejšnji.

Rv. Vse kot zgoraj.
T 2.13; CNI 6 var.

Iacopo Contarini
1275—1280

191. Av. •IA•9TARIN •S•M•VENETI D||V||X||
[1] Na desni stoječi sv. Marko podaja zastavo na levi
stoječemu dožu.

Rv. Kristus na prestolu $\overline{IC} \overline{XC}$; poleg desne noge pika.
T 2.06; CNI 5.

Giovanni Dandolo
1280—1289

192. Av. •IO•DANDVL' •S•M•VENETI D||V||X||
[1] Na desni stoječi sv. Marko podaja zastavo na levi
stoječemu dožu.

Rv. Kristus na prestolu $\overline{IC} \overline{XC}$; poleg desne noge krožec.
T 2.13; CNI 23 var.

Pietro Gradenigo
1289—1311

193. Av. PE•GRADONICO• •S•M•VENETI D||V||X||
[17] Na desni stoječi sv. Marko podaja zastavo na levi
stoječemu dožu.

Rv. Kristus na prestolu $\overline{IC} \overline{XC}$
T 2.04; CNI 4 var.

194—197. Av. •PE•GRADONICO• •S•M•VENETI• D||V||X||
kot prejšnji.

Rv. Kot zgoraj; ob desni nogi pika.
T 2.17 (2 ×), 2.16, 2.14; CNI 7 var.

198—199. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Kot zgoraj, pod levim komolcem krožec.

T 2.17, 2.15; CNI 10. Tab. II, 22.

200—202. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Kot zgoraj; poleg desne noge krožec.

T 2.18, 2.15, 1.09; CNI 12.

203—209. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. Kot zgoraj; pod levim komolcem tri pike v obliki z vrhom navzdol obrnjene piramide.

T 2.19, 2.18, 2.17, 2.16, 2.15, 2.14 (2 ×); CNI 14 var.

* * *

V najdbi prevladujejo oglejci s 185 denarji, kar znaša 88.51 % celotnega števila novcev. Benetke so zastopane z 24 groši, kar znaša številčno 11.48 %. Ker pa ima beneški groš težo dveh denarjev, se v absolutnem merilu zviša odstotek Benetk na 23 % celotne mase. Od vseh oglejcev odpade na

Oglej	142 novca	(68.8 %)
Trst	39 novcev	(18.66 %)
Gorico	3 novci	(1.43 %)
Kostanjevico	1 novce	(0.47 %)

Za datacijo pridejo kot najmlajši v poštev novci patriarha Ottobonusa (1302—1315). Ottobonus je zastopan s 35 novci, njegov prednik Peter Gerra, ki je vladikoval samo dobro leto (od 30. septembra 1299 do 10. februarja 1301) pa z 31 novci. Da je bila najdba zakopana po smrti Ottobonusa, bi moralo biti število njegovih novcev sorazmerno večje. Poleg tega je Ottobonus koval dva tipa novcev, enega z grbom brez orla in enega z grbom, ki ima tudi orla v zgornjem delu. Naša najdba prinaša izključno novce z orlom v grbu, iz česar sklepamo, da je bil novce z enostavnim grbom kovan, oziroma dan v obtok po zakupu najdbe. V tem smislu je tudi treba kronološko obrniti vrstni red obeh tipov v CNI. Dalje nas silijo k zgodnejši dataciji tudi beneški groši. Kot zadnji dož je zastopan Pietro Gradenigo (1289—1311) z relativno visokim številom novcev (17). Njegova naslednika Marino Zorzi (1311 do 1312) in Giovanni Soranzo (1312—1328), katerega prva tri leta vladanja tudi še padejo v življenjsko dobo patriarha Ottobonusa, nista več zastopana. Vsi navedeni razlogi nas silijo, da postavimo zakop novcev v drugo polovico prvega desetletja 14. stoletja z doljno mejo (terminus ante quem) leta 1310.

Najdba nam nudi še na več mestih oporišča za kronološka razmotrivanja, ki bi utegnila vrstni red emisij v CNI na enem ali drugem

mestu predrugačiti. Vendar se v vprašanja kronologije na tem mestu ne moremo spuščati, ker nam manjka večina literature, ki zadevna vprašanja obravnava, poleg tega bi pa pretresanje specialnih vprašanj v zvezi z najdbo že prekoračevalo okvir in namen našega poročila. Isto velja za metrološke probleme, ki jih utegne najdba sprožiti. V naslednji razpredelnici podajamo snov, ki utegne dobro služiti kasnejšim metrološkim razmotrivanjem. Upoštevane so samo večje skupine novcev. Teže posameznih novcev so navedene zgoraj pri opisu.

	Število novcev	Skupna teža	Povprečna teža
Oglej	142	147.98	1.04
Gregor di Montelongo . . .	30	30.46	1.015
Rajmund della Torre . . .	45	47.89	1.064
Peter Gerra	31	32.51	1.048
Ottobonus de Razzi	35	37.11	1.06
Trst	39	39.23	1.006
Arlongus	34	34.03	1.00
Benetke	24	51.08	2.128
Pietro Gradenigo	17	36.59	2.15

Najdba nam kot celota podaja jasno sliko obtoka denarja na Kranjskem v začetku 14. stoletja. Primerjava z najdbo v Lanišču,³ ki je bila zakopana kakih 25 let prej, nam pokaže povsem podobno strukturo obeh. V tej kot v oni prevladujejo oglejci, le s to razliko, da je bil v Lanišču najden en sam beneški groš, v Dolenji vasi pa 24, ob sicer skoraj enakem skupnem številu novcev. V 25 letih se je razmerje med oglejci in beneškimi groši močno spremenilo slednjim v prid, kar priča o znatnem porastu gospodarskega vpliva Benetk.

Kakor je najdba kot celota važna, vendar v ožje numizmatičnem smislu ne prinaša novosti razen velikega števila malih novih variant. Eno samo, pa tem pomembnejšo izjemo predstavlja dragoceni novc Pšemysla Otakarja II. iz kovnice v Kostanjevici. Novec je bil doslej poznan le v enem, še neobjavljenem primerku, ki ga hrani dunajski Numizmatični kabinet, a mu najdišče ni znano. Tem dragocenejši je naš primerek, ker se pojavlja v sklopu domače, lokalne najdbe.

Kov Otakarjevega novca je oglejski, skledaste oblike, robovi so privihani. Odrezek zanj je bil rezan četverokotno in potem za silo zaokrožen, kar kaže na vkoreninjene tradicije kovanja po breškem kovu. Tudi sicer pogrešamo na njem tiste ličnosti, ki je značilna za sočasne oglejske novce. Zadnja stran je izdelana zelo površno, kot je bilo pri breškem kovu običajno. Ponovitev krajevnega imena v legendi LANDÆ nima pravega smisla. Nastala je zaradi nerazumevanja naziva DÆNAR, kakor bi se tudi morala legenda v drugem delu

³ Luschin-Ebengreuth A., Der Münzfund von Lanische, Numismatische Zeitschrift 3. Band, Jahrgang 1871, Wien.

glasiti. Pečat za novce je brez dvoma rezal pečatorezec iz ene ali druge kovnice, ki je še kovala po breškem kovu.

Otakarjev novce v podobi ni izviren in posnema denar patriarha Gregorja di Montelongo (1251—1269), CNI št. 29. Tudi svoje prve novce je Kostanjevica kovala po oglejskem vzorcu. Kostanjeviški novci vojvode Bernarda posnemajo denarje patriarha Volfgerja (1204—1218). Kovanje oglejcev pa ni trajalo dolgo. V sosednji Hrvatski, Slavoniji in Ogrski je bil namreč takrat močno priljubljen breški novce, zato je tudi Kostanjevica iz trgovskih ozirov začela kovati po breškem kovu. Z vpadom Mongolov na Ogrsko (1240/41) je eksport breških novcev na Ogrsko skoraj povsem prenehal. Nekoliko dlje se je breški novce obdržal v sosednji Hrvatski in Slavoniji. Kovanje breških novcev se kmalu ni več izplačalo, zato Kostanjevica okoli l. 1260 zopet povzame oglejski kov (Luschin, Friesacher Pfennige št. 165).⁴

Da je Kostanjevica kovala tudi za vlade Přemysla Otakarja II., potrjuje tudi znana stiška listina, ki jo hrani Osrednji državni arhiv v Ljubljani. Listina je datirana z 24. XI. 1270. V njej prepušča kralj Otakar kostanjeviškemu samostanu v dar desetino dohodkov gradu in mesta Kostanjevice, vključno kovnega dobička »in decimis, censibus officiis et monetis«. Listina je bila znana tudi Luschinu, zato je tem rajše dodelil znane brakteate iz najdbe v Starem gradu pri Kostanjevici kostanjeviški kovnici v dobo 1260—1276. Za tako dodelitev govori več razlogov, vendar trdnih dokazov za to nikakor še nimamo. Naš novce pa je bil zanesljivo kovan v Kostanjevici za Přemysla Otakarja II. in lepo izpolnjuje vrzel, ki je doslej obstajala v vrsti novcev kostanjeviške kovnice.

Vrh Trebnje

Spomladi l. 1932. je posestnik Auguštinčič Franc z Vrh Trebnjega našel pri kopanju v gozdu droben srebrnik. Iskal je dalje in nabral skupno 140 novcev. Novci so bili komaj 15 cm pod zemljo. Ležali so prosto raztreseni v zemlji, ki je bila na tistem mestu rahlejša kot drugod. Bili so torej zakopani, ne izgubljeni. Prvotno so morali počivati v mošnjičku, ki pa je kmalu preperel, tako da so ostali samo novci. Najdišče se nahaja v gozdu kakih dvesto metrov pod vasjo Vrh Trebnje nad Trebnjem. Šele l. 1948 je prinesel Auguštinčičev znanec najdbo v muzej in jo tam prodal. Med tem se je 33 novcev že izgubilo. Najditelj jih je razdal raznim znancem. Kakor sam pravi, so bili vsi manjkajoči novci večji, torej denarji, katerih je bilo prvotno potemtakem še enkrat toliko kot v preostalem delu najdbe.

V sledečem opisu so novci št. 1—32 denarji, vsi ostali pa piccoli.

⁴ Luschin-Ebengreuth A.: Friesacher Pfennige §§89—91, Numismatische Zeitschrift, N. F. 16. Band, Wien 1923. Egon Baumgartner: Die Blütezeit der Friesacher Pfennige, Numismatische Zeitschrift, 73. Band, Wien 1949. Josip Klemenč: Breški denarji na Hrvatskem, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, letnik 20., Ljubljana 1939.

GORIŠKI GROFJE

Albert II.

1271—1304

1. Av. ✱ ALBERTVS ✱ COMES
[22] v dvojnem bisernem krogu; v polju na levo vzpenjajoči se lev.
Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVON≈ :
v dvojnem bisernem krogu; v polju roža s šestimi cvetnimi listi.
T 0.99; CNI 8.
2. Av. ✱ ALBERTVS ✱ COMES
kot prejšnji.
✱ GORICIE ✱ DELVON≈
kot zgoraj.
T 0.90; CNI 10 var.
- 3—4. Av. ✱ ALBERTVS ✱ COMES :
kot prejšnji; nad levom pika.
Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVON≈ :
kot zgoraj.
T 1.05, 0.99; CNI 9 var.
5. Av. Vse kot prejšnji; brez pike.
Rv. ✱ GORICIE : DELVON≈E
kot zgoraj.
T 1.02; CNI 11 var.
- 6—7. Av. ✱ ALBERTVS ✱ COMES
kot prejšnji; pod levom pika.
Rv. ✱ GORICIE ✱ DELVON≈E
kot zgoraj.
T 1.02, 0.87; CNI 10 var.
- 8—16. Av. Vse kot prejšnji; brez pike.
Rv. Vse kot zgoraj.
T 1.04, 1.02, 1.00 (2 ×), 0.99, 0.97, 0.96, 0.93, 0.70;
CNI 10 var.

17—22. Av. ✥ ALBERTVS ✥ COMES :

kot prejšnji.

Rv. ✥ GORICIE ✥ DELVON≡E :

kot zgoraj.

T 1.04, 1.03, 0.99 (2 ×), 0.96, 0.95; CNI 11 var.
Tab. II, 19.

Albert III.

1304—1327

23. Av. ✥ ALBERTV' • COMES : GORICIE :

[1] v dvojnem bisernem krogu; v polju dvodelni grb
z gorškim levom in oglejskimi trakovi.

Rv. ✥ DE ✥ ✥ LV ✥ ✥ ON ✥ ✥ ZE ✥

v dvojnem bisernem krogu; v polju velik križ, ki
seka prvi krog in legendo, v prvem in četrtem kotu
križa lunin krajec, v drugem in tretjem šestero-
kraka zvezda.

T 0.88; CNI 4. Tab. II, 20.

OGLEJSKI PATRIARHI

Gregor di Montelongo

1251—1269

24. Av. • GRCGORI' • • ELECTV ∞

[1] znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju stoječi
lik prelata v dalmatiki in s čepico, z obema rokama
drži na prsih knjigo s petimi okrasnimi okovi.

Rv. ✥ CIVITA ∞ AQVILEGIA

v dvojnem bisernem krogu; v polju lilija, iznad
listov se na obeh straneh dviga stebelce s trilistnim
cvetom.

T 1.15; CNI 8 var. Tab. I, 2.

Rajmund della Torre

1273—1298

25. Av. (z desne) **RAIMV NDV'PA**
[1] znotraj bisernega kroga; v polju sedeči patriarh z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo.
- Rv. **AQV ILE GEN SIS**
znotraj bisernega kroga; polje in legendo deli križ, v prvi in drugi četrtini križa ključ, v tretji in četrti stolp z zobčastim nadzidkom.
T 1.01; CNI 1. (Tab. I, 6.)
- 26—27. Av. **RAIMV NDV'PA**
[2] kot prejšnji.
- Rv. ✱ **AQVILEGENSIS**
v dvojnem bisernem krogu; v polju dvoje pre-križanih, spodaj razcepljenih palic, ki se zgoraj končujeta v dvoje lilij.
T 1.12, 1.08; CNI 5. (Tab. I, 7.)
28. Av. **RAIMO NDV'PA**•
[1] kot prejšnji; knjiga je okovana s petimi okrasnimi okovi.
- Rv. • **AQVILE GENSIS**•
znotraj bisernega kroga; v polju stolp z zobčastim nadzidkom.
T 0.86; CNI 13 (Tab. I, 9.)

Peter Gerra

1299—1301

29. Av. ✱ **PETRVS • PATRA**
[1] znotraj bisernega kroga; v polju na prestolu sedeči patriarh v plašču in z mitro, v desnici drži križ, v levici knjigo, okrašeno z rozeto v sredi in štirimi okovi v ogljih.
- Rv. ✱ ✱ **AQVILE ✱ GENSIS ✱**
znotraj bisernega kroga; v polju orel z razprostrtimi krili, glavo obrača na levo, na prsih nosi grb v obliki ščita, nazobčan v pet delov.
T 0.99; CNI 1 var. (Tab. I, 10.)

TRŽASKI ŠKOFJE

Arlongus de' Visgoni

1260—1282

30. Av. ARLON GV∞•EP•

- [1] znotraj dvojnega bisernega kroga; v polju sedeči škof z mitro, v desnici drži škofovsko palico, v dvignjeni levici odprto knjigo.

Rv. ✕ CIVITA∞TERGE∞TVM

v dvojnem bisernem krogu; v polju proti desni obrnjen golob z razpetimi krili, v kljunu drži oljčno vejico.

T 1.00; CNI 9. (Tab. II, 15.)

31. Av. •AIRLON GVS•EP•

- [1] kot prejšnji; knjiga je zaprta in okovana s petimi okrasnimi okovi.

Rv. ✕ CIVITA∞TERGE∞TVM

v dvojnem bisernem krogu; v polju cvet z osmimi listi.

T 1.03; CNI 18 var. Tab. II, 16.

32. Av. •ARLON GV∞•EP•

- [1] kot prejšnji.

Rv. ✕ CIVITA∞TERGE∞TVM

v dvojnem bisernem krogu; v polju luna z navzgor obrnjenimi kraji, med kraji peterokraka zvezda.

T 0.94; CNI 21 var. (Tab. II, 17.)

BENETKE

Orio Malipiero

1178—1192

33—35. Av. ✕ AVRIO DVX

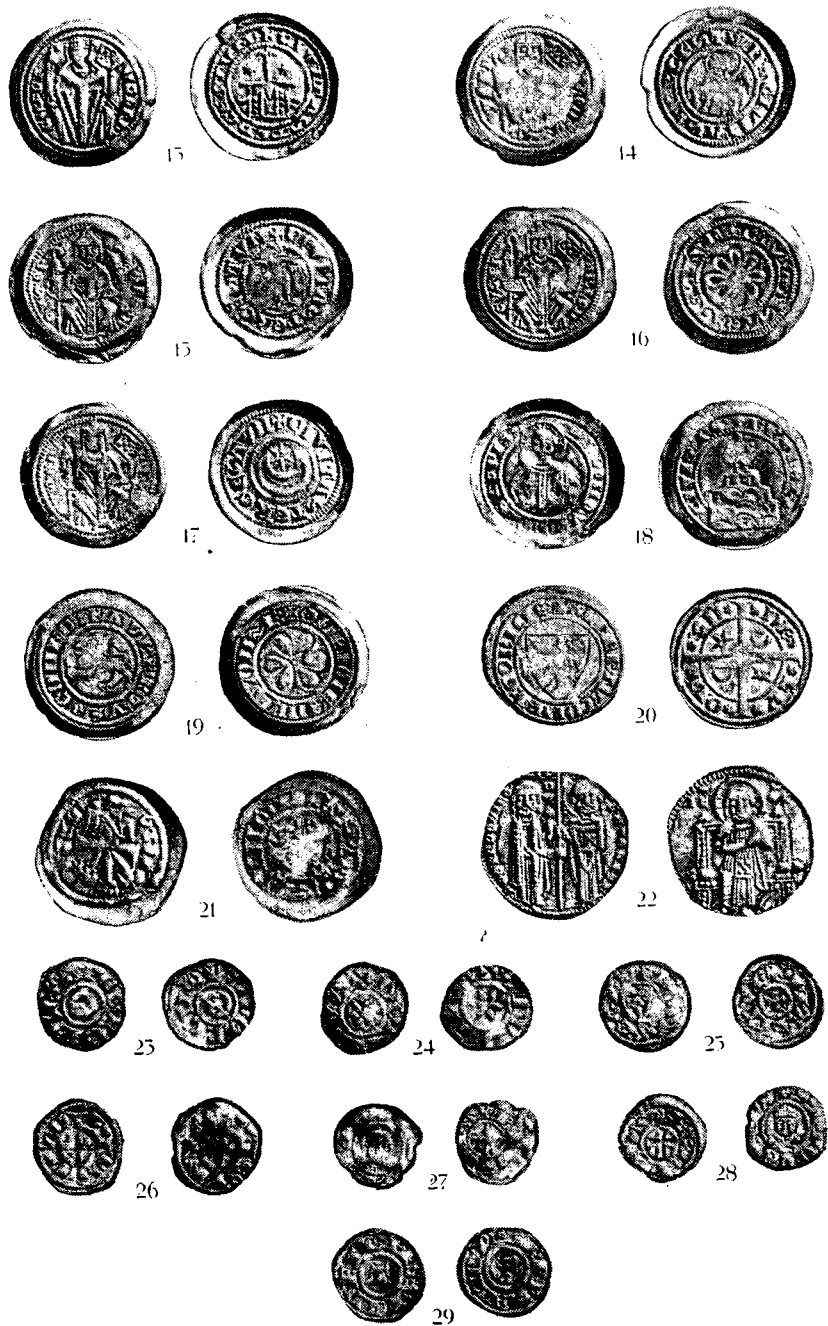
- [3] v dvojnem gladkem krogu; v polju križ.

Rv. ✕ ∞MARCV∞

v dvojnem gladkem krogu; v polju križ.

T 0.24, 0.22, 0.13; CNI 47.

36. Av. ✕ LATEDVX
 [12] v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
 v sredi.
 Rv. ✕ ∞ MARCV ∞
 v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
 v sredi.
 T 0.25; CNI 25 var.
37. Av. ✕ • LA • TEDVX •
 kot prejšnji.
 Rv. ✕ ∞ MARCV ∞
 kot zgoraj.
 T 0.23; CNI 26 var.
38. Av. ✕ LA • TE • DVX
 kot prejšnji.
 Rv. ✕ • ∞ • MARCV ∞ •
 kot zgoraj.
 T 0.25; CNI 29.
- 39—44. Av. ✕ • LA • TE • DVX •
 kot prejšnji.
 Rv. Vse kot zgoraj.
 T 0.26, 0.24 (3 ×), 0.22, 0.20; CNI 32.
45. Av. ✕ • L • ATE • DVX •
 kot prejšnji.
 Rv. Vse kot zgoraj.
 T 0.23; CNI 32 var.
46. Av. ✕ • LA • TE • DVX •
 kot prejšnji.
 Rv. ✕ • ∞ MARCV ∞ •
 kot zgoraj.
 T 0.24; CNI 32 var.

47. Av. Vse kot prejšnji.

Rv. ✱ • ∞ • MARCV ∞ •

kot zgoraj.

T 0.30; CNI 33 var.

Iacopo Contarini

1275—1280

48. Av. ✱ IA9T • DVX •

[1]

v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
v sredi.

Rv. ✱ • ∞ • MARCV ∞ •

v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
v sredi.

T 0.25; CNI 17 var.

Giovanni Dandolo

1280—1289

49—54. Av. ✱ • IO • DA • DVX •

[14]

v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
v sredi.

Rv. ✱ • ∞ • MARCV ∞ •

v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
v sredi.

T 0.37, 0.27, 0.24, 0.23, 0.22, 0.18; CNI 41.

55—56. Av. ✱ • IO • DA • DVX •

kot prejšnji.

Rv. ✱ • ∞ • MARCV ∞ •

kot zgoraj.

T 0.26, 0.24; CNI 42.

57—62. Av. ✱ • IO • DA • DVX •

kot prejšnji.

Rv. ✱ • ∞ • MARCV ∞ •

kot zgoraj.

T 0.33, 0.27, 0.26, 0.22 (2 ×), 0.17; CNI 44.

Pietro Gradenigo

1289—1311

63. Av. ✕ • P E • G R A • D V X •
 [16] v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
 v sredi.
 Rv. ✕ • ∞ • M A R C V ∞ •
 v dvojnem gladkem krogu; v polju križ s piko
 v sredi.
 T 0.29; CNI 23.
- 64—71. Av. ✕ • P E • G R A • D V † •
 kot prejšnji.
 Rv. ✕ • ∞ • M A R C V ∞ •
 kot zgoraj.
 T 0.34, 0.28, 0.27, 0.26, 0.25, 0.23, 0.20 (2 ×); CNI 26.
- 72—78. Av. ✕ • P E • G R A • D V † •
 kot prejšnji.
 Rv. ✕ • ∞ • M A R C V ∞ •
 kot zgoraj.
 T 0.32, 0.30, 0.29 (2 ×), 0.28, 0.27, 0.25; CNI 27.
 Tab. II, 23.
- 79—83. Beneški piccoli, zaradi slabe ohranjenosti поближе ne-
 [5] določljivi.
 T 0.31, 0.28, 0.25, 0.24, 0.15.

PADOVA

R e p u b l i k a

1271—1328

84. Av. ✕ C I V I T A • S •
 [9] v dvojnem bisernem krogu; v polju šesterokraka
 zvezda.
 Rv. ✕ • D E P A D V A •
 v dvojnem bisernem krogu; v polju šesterokraka
 zvezda.
 T 0.16; CNI 1 var.

85—90. Av. ✕ •CIVITAS•

kot prejšnji.

Rv. ✕ •DE PADVA

kot zgoraj.

T 0.24 (2 ×), 0.20, 0.18, 0.17, 0.14; CNI 3.

91. Av. ✕ •CIVITAS•

kot prejšnji.

Rv. ✕ •DE PADVA

kot zgoraj.

T 0.24; CNI 3 var. Tab. II, 24.

92. Av. ✕ √CIVITAS√

kot prejšnji.

Rv. ✕ √DE PADVA√

kot zgoraj.

T 0.25; CNI 4.

MANTOVA

Anonimni škofje

1150—1256

93—94. Av. ✕ •EPISCOP'•

[9]

v dvojnem bisernem krogu; v polju I nad V in pika
v sredi.

Rv. ✕ •MANTVE•

v dvojnem bisernem krogu; v srednjem križ.

T 0.29, 0.17; CNI 11 var.

95—100. Av. ✕ •EPISCOP'•

kot prejšnji; na levi klin.

Rv. ✕ MANTVE

kot zgoraj.

T 0.23, 0.22, 0.20, 0.18 (2 ×), 0.15; CNI 12 var.

101. Av. ✠ • EPISCOP' •
kot prejšnji; na obeh straneh klin.

Rv. ✠ • MANTVE
kot zgoraj.
T 0.22; CNI 14 var. Tab. II, 25.

VERONA

Friderik II.

1218—1250

102—103. Av. F † IO I † IO

[2] znotraj črtkanega kroga; v polju križ, ki seka
legendo, na levem kraju križa konica, znotraj
legende gladek krog.

Rv. [VE] RO N A

znotraj črtkanega kroga; v polju križ, ki seka
legendo, znotraj legende gladek krog.
T 0.31, 0.20; CNI 5. Tab. II, 26.

BRESCIA

Občina

1254?—1337?

104. Av. ✠PATOR

[1] v dvojnem bisernem krogu; v polju poldoprse
svetnika.

Rv. ✠ BRI † ∞ IA

v dvojnem bisernem krogu; v polju križ.
T 0.16; CNI 40 var. Tab. II, 27.

105. Rv. ✠ † BRISIA †

[1] v dvojnem bisernem krogu; v polju križ.

Rv. ✠ S • APOLONIVS

v dvojnem bisernem krogu; v polju doprsje z mitro.
T 0.32; CNI 44. Tab. II, 28.

TRIDENTSKI ŠKOFJE

1235—1255

106. Rv. EPS•TRIDEN:

[2] v dvojnem črtkanem krogu; v polju srednjega T.

Rv. ♣ IMPATOR

v dvojnem črtkanem krogu; v polju srednjega križ.
T 0.30; CNI 18. Tab. II, 29.

107. Av. EPS•TRIDEN•

v dvojnem črtkanem krogu; v polju srednjega †.

Rv. IMPATOR•

kot zgoraj.

T 0.27; CNI 20 var.

* * *

Tudi v najdbi z Vrh Trebnjega prevladujejo oglejci z 32 denarji, čeprav je piccolijev več kot še enkrat toliko, 75 po številu. Ker je pa veljalo 12 piccolijev en denar, predstavljajo vsi piccoli skupaj vrednost šestih denarjev.⁵ Nekdanji lastnik denarja očitno ni bil ravno imovit, ker se mu je zdelo važno skriti tudi malovredni drobiž.

Delež goriških denarjev je v tej najdbi povsem drug kot v najdbi iz Dolenje vasi. Dočim odpadejo tam od 184 oglejcev samo trije na Gorico, goriški novci v naši najdbi absolutno prevladujejo s 23 denarji od skupnih 32. Na Oglej odpade samo šest, na Trst pa trije denarji. Bolj kot za Kranjsko je verjetno to razmerje za ožje goriško področje, zato domnevamo, da so novci naše najdbe prišli z malo kupčijo naravnost z Goriškega in bili takoj zakopani.

Kakor pri prejšnji najdbi, podajamo tudi tu razpredelnico tež in njih povprečij, ki utegne prispevati svoj delež k reševanju metroloških vprašanj.

	Število novcev	Skupna teža	Povprečna teža
Gorica	23	22.39	0.937
Oglej	6	6.21	1.035
Benetke	51	12.80	0.25
Lorenzo Tiepolo	12	2.70	0.225
Giovanni Dandolo	14	3.49	0.249
Pietro Gradenigo	16	4.32	0.27
Padova	9	1.83	0.203
Mantova	9	1.84	0.204

⁵ C. D'O. Fontana: Illustrazione d'una Serie di monete dei Vescovi di Trieste, Trieste 1832, str. 37.

Vprašanje datiranja najdbe nas postavlja pred težavne probleme. Vzrok temu je med drugim tudi maloštevilnost najdbe in pa heterogenost materiala, ki ga prinaša. Kot so bili v prejšnji najdbi iz Dolenje vasi vodilni novci oglejski denarji, ki so nam najdbo tudi datirali, moramo tudi pri naši najdbi iskati osnovne opore za datacijo pri vodilnih novcih, tu goriških denarjih.

Od vseh goriških denarjev, po številu 23, jih pripada 22 Albertu II. (1271—1304). Preostane še en goriški denar (št. opisa 23), ki ga CNI dodeljuje na osnovi Schweitzerjeve razprave⁶ grofu Albertu IV. (1338 do 1374). Če bi novce pripadal Albertu IV., bi morali najdbo datirati po l. 1340. Kako pa pri tem razložiti popoln izostanek novcev Henrika II. (1304—1323)?

Oglejski novci nam ne nudijo nikake opore za kasnejšo datacijo. Kot najmlajši v najdbi je patriarh Peter Gerra (1299—1301) zastopan z enim samim novcem. Novci njegovih naslednikov nikakor niso redki, zato bi v primeru datacije po l. 1340 upravičeno pričakovali enega ali drugega predstavnika kasnejših patriarhov.

V najdbi so številčno močno zastopane tudi Benetke s 43 piccoliji. Najmlajši beneški novci so novci Pietra Gradeniga (1289—1311). Njegov prednik, dož Giovanni Dandolo (1280—1289), je zastopan s 14 novci, dočim ima Pietro Gradenigo, ki je vladal polnih 22 let (1289—1311), samo dva novca, več. To bi govorilo v prilog postavitve zakopa novcev še v čas njegove vlade, v prvo desetletje 14. stoletja. Za ta čas govori povsem skladno ves ostali material najdbe, izvzemši naš goriški denar št. 23. — v primeru, da ga dodelimo Albertu IV.

Novce sam je sicer dobro ohranjen, vendar že toliko obrabljen, da upravičeno sklepamo, da je moral krožiti že nekaj let. Najdbo bi morali datirati potem v čas po l. 1340. Ob taki dataciji pa nastane presenetljiva vrzel skoraj 40 let med najmlajšim novcem in vsemi ostalimi. Izpolniti bi jo mogli le z močno prisiljeno hipotezo. Denar naj bi počival skrbno čuvan v hranilniku od l. 1305 nedotaknjen blizu štirideset let, nakar naj bi nezaupni lastnik primaknil malemu zakladu še en novčič (naš novce št. 23) in ga izročil zemlji v čuvanje. Taka razlaga pa bi bila povsem skonstruirana in zato neverjetna.

Mnogo naravneje je, da se odločimo za dodelitev novca grofu Albertu III. (1304—1327). Alberta III. zgodovina malo omenja. Živel je sicer politiki bolj odmaknjeno življenje kakor njegov brat Henrik II. (1304—1323), vendar sta formalno vladala skupno kot goriška grofa. Zato nikakor ni izključeno, da bi Albert III. ne koval. Nasprotno, celo verjetno je, da je koval prav takoj po l. 1304, še preden je dokončno stopil v ospredje njegov politično aktivnejši brat. Temu naziranju v prilog govori tudi naša najdba, katere zakop postavljamo zato v drugo polovico prvega desetletja 14. stoletja z dolnjo mejo v l. 1310.

⁶ F. Schweitzer: *Abrégé de l'histoire des comtes de Gorice et Série de leurs monnaies*, Trieste 1851.

Pri obeh najdbah nas je poizkus datiranja na osnovi numizmatičnega materiala samega vedel v sredino prvega desetletja 14. stoletja. Kot skrajno dolnjo mejo smo postavili l. 1310. Popolna skladnost datacije obeh najdb nam naravnost vsiljuje domnevo, da je do zakopa obeh najdb vedel isti zunanji vzrok. Zgodovina nam to domnevo s svoje strani podpre. Ko je namreč l. 1306 brez potomstva umrl češki kralj Vaclav III., se je za njegovo nasledstvo vnel boj med nemškim kraljem, Habsburžanom Albrehtom in koroškim vojvodo Henrikom, grofom goriško-tirolskim. Vojna za češko krono se je odigrala pretežno na slovenski zemlji in je bila končana v prvi fazi l. 1308 z mirom v Znojmu, v katerem je bil Henrik priznan za češkega kralja.⁷

Z vso verjetnostjo sklepamo, da sta bili naši najdbi zakopani v neposredni zvezi s temi dogodki in zato določeneje datiramo zakop obeh najdb v leta 1306—1308.

TWO FINDS OF MIDDLE AGES COINS⁸

Resumé

Of late years seven finds have been secured by the Numismatic cabinet of the National Museum; thereof we publish here two finds of Middle Ages coins. The first is from Dolenja vas near Ribnica in Lower Carniola and consists of 24 Venetian grossi and 185 Aquileian coins (Agleiers). Of the latter pieces 142 fall to Aquileia, 39 to Trieste, 3 to Gorica and 1 to Kostanjevica. The starting-point for dating is given by the coins of Pietro Grade-nigo (1289—1311) and, above all, the coins of the patriarch Ottobonus (1302—1315). Of two types coined by Ottobonus our find only comprises the coins with the armorial eagle. Hence it follows that this coin type represents the first emission and that the second type with coat-of-arms without eagle was coined after our find had been hid in the ground, and, therefore, we date the find from the second half of the first decennium of the 14th century. Our dating is made more certain by the numerical proportion (35 : 31) of coins of Ottobonus to the coins of his predecessor Pietro Gerra who reigned but a good year.

The composition of our find is similar to the find of Lanišče,⁹ which had been hid in the ground some 25 years before. »Agleiers« are prevailing in both finds, but their proportion to Venetian grossi had been, in a quarter of a century, conspicuously shifted to the advantage of Venice (Lanišče 1 grosso, Ribnica 24 grossi).

An extraordinary constituent of this found is a coin of Přemysl Otakar II from the mint of Kostanjevica (description No. 185). Up to the present the

⁷ Milko Kos, *Zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1933, st. 163 sl.

⁸ In the description the coins are quoted according to CNI. Figures in square brackets give the total of coins of one type. The figure in brackets means that the image does not represent the described variant as usual, but only the type of the coin. Metrological tables show in the first column the number, in the second the total weight and in the third the average weight of coins.

coin has only been known in one specimen held in the custody of the Numismatic cabinet of Vienna. It has not been published yet. The coin of Otokar imitates the minting of Aquileia and is dish-shaped. The cut is more quadrangular than round. It was stamped very superficially, especially on the reverse, that reminds of minting traditions of »Friesacher Schlag«. As well as the first coins of Kostanjevica, the Otokar coin, too, imitates the contemporaneous coin of the patriarch Gregorius di Montelongo. The coin of Otokar proves that Kostanjevica was minting in the years 1270—1276 too.

The find from Vrh Trebnje near Trebnje in Lower Carniola comprises in addition to 75 piccoli of North Italian cities 32 Agleiers of which 23 fall to Gorica, 6 to Aquileia and 3 to Trieste. Thence we may conclude that these coins had been brought to this place from the territory of Gorica, shortly before they were hid in the ground. Dating of this find also leads to the second half of the first decennium of the XIVth century. This dating is acknowledged by the Gorician coins of Albert II (1271—1304) and, especially, by the coins of P. Gradenigo (1289—1311). There is every appearance of this dating in the numerical proportion between the coins of P. Gradenigo and those of his predecessor Giovanni Dandolo (1280—1289), it is 16 : 14. Only the coin No. 23 would be apparently embarrassing if, according to CNI, assigned to Albert IV (1338—1374). But as the whole remaining material is in conformity, this coin must evidently be assigned to Albert III (1304—1327). Albert III formally reigned together with his brother Henry II and probably minted his own coins immediately after 1304 before his politically more active brother came to the front.

On the grounds of numismatic material we date both finds from the same time. Thence we conclude that the coins had been hid for the same reason, i. e. the contests for the Bohemian Crown between Albrecht of Habsburg and the duke of Carinthia Henry after the death of Vaclav III (1306). The combats prevailingly took place in the Slovene country and were terminated in the first phase by the peace of Znojmo (1308). Most probably both finds had been hid in the ground in connection with those events and so we may, with adequate correctness, date them from the years 1306—1308.